

Казакова Світлана,
старший викладач кафедри психології управління, магістр психології
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ КРЕАТИВНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Постановка проблеми. Однією з важливих умов ефективної діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах падіння престижу робітничих професій є особистісна готовність їх керівників до управління загалом і маркетингової діяльності в сфері освітніх послуг, зокрема. Серед особистісних рис сучасного керівника особливу роль відіграє соціальна креативність як здатність нестандартно діяти, приймати творчі, інноваційні рішення в складних умовах сьогодення. Натомість аналіз управлінської практики та теоретичний аналіз літератури [2] дає підстави припустити недостатній рівень розвитку соціальної креативності для значної частини управлінців.

Саме тому актуальним уявляється дослідження соціальної креативності керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти як складової їх особистісної готовності до управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що питання соціально-психологічного забезпечення підприємницької й маркетингової діяльності загалом і у сфері освітніх послуг зокрема (Д. Акімов [1], О. Креденцер [4] та ін.), вивчаються проблеми психологічної підготовки менеджерів освіти до формування позитивного іміджу освітніх організацій (Л. Карамушка [3], М. Фадєєва [5] та ін.), проблеми психологічної готовності керівників професійно-технічних навчальних закладів до маркетингу освітніх послуг (О. Бондарчук [2], С. Казакова [2] та ін.). Разом з тим соціальну креативність керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти як показник їх особистісної готовності до маркетингу освітніх послуг досліджено недостатньо.

Мета дослідження – висвітлити особливості та умови розвитку соціальної креативності керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у контексті їх особистісної готовності до маркетингу освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу. З метою визначення особливостей соціальної креативності керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти було проведено емпіричне дослідження, в якому брали участь 230 керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти з усіх регіонів України.

При цьому використано методику визначення соціальної креативності особистості.

За результатами емпіричного дослідження встановлено недостатній рівень соціальної креативності у доволі великій групі досліджуваних управлінців. Так, низький рівень соціальної креативності виявлено у 28,7% , середній – у 43,5%, а високий – у 27,8% досліджуваних. При цьому за результатами дисперсійного аналізу виявлено особливості соціальної креативності керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти залежно від: 1) віку: старші за віком управлінці характеризуються нижчими показниками соціальної креативності порівняно із молодшими за віком керівниками (на рівні тенденції, $p = 0,1$); 2) типу закладу професійної (професійно-технічної) освіти: рівень соціальної креативності керівників із закладів інноваційного типу (професійні ліцеї, коледжі, вищі професійні училища) вище ніж у тих, хто очолює традиційні заклади професійної (професійно-технічної освіти) ($p < 0,01$).

Одержані результати свідчать про доцільність організації спеціальної психологічної підготовки в умовах післядипломної освіти, яка, зокрема, спрямована на розвиток соціальної креативності управлінців і передбачає [2]:

- створення розвивального освітнього середовища, в якому поступово складаються групові норми й цінності особистісно-професійного вдосконалення;

- організацію освітнього процесу на засадах партнерства, спільної діяльності всіх суб'єктів, розвиток неупередженого ставлення до інших людей та їх дій;

- усвідомлення та врахування в процесі психологічної підготовки специфічних особливостей навчання дорослих учнів із спиранням на їхній професійний досвід; ціннісного ставлення слухачів до дійсності, рівнів хз соціальної креативності та ін.;

- забезпечення самоуправління управлінцями (самопізнання, самоаналіз, саморегуляція, самовдосконалення тощо) розвитком соціальної креативності як складової особистісної готовності до маркетингу освітніх послуг.

Важливе значення при цьому має забезпечення зворотного зв'язку (за результатами інтерв'ювання, анкетування, тестування для тощо) з боку споживачів освітніх послуг (батьків, учнів, педагогічних працівників, громадськості), які надає керований слухачем заклад професійної (професійно-технічної) освіти.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок.

Констатовано недостатній рівень соціальної креативності у доволі значної частини досліджуваних управлінців. Тому доцільним є

сприяння розвитку соціальної креативності в процесі післядипломної педагогічної освіти керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

У перспективі – розробка та апробація в умовах післядипломної педагогічної освіти програм психологічної підготовки керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти педагогічних працівників, спрямованих на розвиток їх соціальної креативності як особистісної готовності до маркетингової діяльності в сфері освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Акимов Д. І. Психологічні проблеми підготовки менеджерів освіти до маркетингу освітніх послуг / Д. І. Акімов, О. І. Бондарчук // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць / Ун-т менедж. освіти НАПН України ; редкол. : О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – К., 2005. – Вип. 7(20) / голов. ред В. В. Олійник. – К. : АТОПОЛ, 2012. – С. 259-265.

2. Бондарчук О. І. Проблеми психологічної готовності керівників професійно-технічних навчальних закладів до маркетингу освітніх послуг / О. І. Бондарчук, С. В. Казакова // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України ; за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К., 2014. – Т. І: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія ; за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К. : Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Вип. 41. – С. 70–75

3. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту: навч. посібник для вищих навч. закладів / Л. М. Карамушка. – К. : Либідь, 2004. – 424 с.

4. Креденцер О. Інноваційність як важлива психологічна характеристика підприємницької поведінки менеджерів освітніх організацій у контексті організаційного розвитку / О.В. Креденцер // Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С.Костюка НАПН України / [ред. кол. : С. Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : А.С.К., 2010. – Т. І: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – 2010. – Ч. 27. – С. 70-78.

5. Фадеева М. В. Психологічна підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до формування позитивного іміджу освітньої організації / М. В. Фадеева: автореф. дис. ...канд. психол. наук: спец.: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія; ДВНЗ «Університет менеджменту освіти». – К., 2010. – 20 с.